

Ēnu ekonomikas apkarošana Latvijā: paveiktais un plānotais

Juris Stinka
Valsts sekretāra vietnieks

Rīgā 2011

Kāpēc jāapkaro ēnu ekonomiku?

- Papildus ieņēmumi valsts budžetā = mazāka budžeta konsolidācija
  - 2011.gadā 60 miljoni latu (budžetā 15 miljoni)
- Negodīga konkurence
- Kavēta ilgtspējīga tautsaimniecības attīstība

Vai ir iespējams pilnībā izskaust ēnu ekonomiku?

- Nevienā pasaules valstī tas nav izdevies
- Ne visa nereģistrētā darbība ir apkarojama

Svarīgākie dokumenti

- Pasākumu plāns ēnu ekonomikas apkarošanai un godīgas konkurences nodrošināšanai 2010.–2013.gadam
- Pasākumu plāns neregistrētās nodarbinātības mazināšanai 2010. – 2013.gadam
- Rīcības plāns nelegālās tirdzniecības un kontrabandas apkarošanai
- Valsts ieņēmumu dienesta nodokļu saistību izpildes stratēģija 2010.–2013.gadam

**MK 26.08.2010. apstiprina Pasākumu plānu
ēnu ekonomikas apkarošanai un godīgas
konkurences nodrošināšanai 2010.-2013.gadam**

Plāna izstrāde – plašs iesaistīto dalībnieku loks

- Sociālie partneri (LBAS, LTRK, ZS, LDDK u.c.)
- Valsts iestāžu EM, FM, TM, ZM, SM, LM, VK, VM, VP, VID, KNAB, kā arī LB un CSP speciālisti
- Akadēmiķi – Rīgas Ekonomikas augstskola, Latvijas Universitāte, Rīgas Tehniskā universitāte, Rīgas Stradiņa universitāte
- Materiāli FM mājas lapā, iespēja sūtīt komentārus
- Darba grupa atvērta citiem interesentiem
- Konference 2010.gada oktobrī

Plāna pasākumu pamatvirzieni

- Represīvais aspekts (administrācija, kontrole, sankcijas, ierobežojumi)
- Motivējošais aspekts (administratīvā sloga samazināšana, saistību izpildes sasaiste ar valsts sniegtajiem labumiem, godīgus uzņēmējus motivējoši pasākumi)
- Sabiedrības attieksmes izmaiņu aspekts (komunikācija, valsts līdzekļu lietderīga izlietošana)
- Atvieglota uzņēmējdarbības pāreja no neregistrētās uz reģistrēto ekonomiku

Plāna kopējā izpilde

Kopā 60 pasākumi

Situācija uz š. g. 10.maiju:

- 28 pasākumi ir izpildīti;
- 7 pasākumu ieviešanai nepieciešamie dokumenti (normatīvo aktu projekti, informatīvie ziņojumi) ir nodoti sabiedriskai apspriešanai (izsludināti VSS, nosūtīti nozaru asociācijām un citiem sociālajiem partneriem);
- pārējo pasākumu izpilde saskaņā ar termiņiem turpinās valsts pārvaldes iestāžu iekšienē.

**Represīvais aspekts (administrācija,
kontrolē, sankcijas, ierobežojumi)**

Sākumdeklarēšana

Likumprojekts „Par fizisko personu mantiskā stāvokļa deklarēšanu” 11.05.2011. tiek skatīts Saeimā 1.lasījumā.

Citi pasākumi I

- paredzēts nosacījums saimnieciskās darbības veicējam reģistrēties **pirms** saimnieciskās darbības uzsākšanas, norādot saimnieciskās darbības jomu, kurā nodokļa maksātājs veiks saimniecisko darbību;
- par nodarbināšanu bez darba līguma no darba devēja piedzen obligātās iemaksas par trijiem kalendāra mēnešiem.
- uzlabota informācijas apmaiņa starp kontrolējošām iestādēm.
- uzlabota informācijas pieejamība.

Citi pasākumi II

- Pastiprināta skaidrā naudā veikto darījumu kontrole;
- precizēta struktūrvienības definīcija - tīmekļa vietņu reģistrēšana;
- pilnveidota uzņēmumu un amatpersonu reģistrācijas kārtība, lai novērstu «fiktīvās» reģistrācijas;
- arvien vairāk normatīvajos aktos iestrādāts vērtēšanas kritērijs par vidējo darba samaksu 70% no vidējās darba samaksas attiecīgajā nozarē.

Motivējošais aspekts (administratīvā sloga samazināšana, saistību izpildes sasaiste ar valsts sniegtajiem labumiem, godīgus uzņēmējus motivējoši pasākumi)

Uzticamo uzņēmumu saraksts

FM sadarbībā ar VID, EM un sociālajiem partneriem uzsākusi pilotprojekta realizāciju, kura ietvaros notiek darbs pie kritēriju izstrādes uzticamo uzņēmēju saraksta darbībai.

Pilotprojektā iesaistīti 17 uzņēmumi.

Pamatprincips – uzņēmēji, kuri korekti pilda saistības pret valsti ir pelnījuši labāku attieksmi no valsts puses.

© Dienas Bizness

Citi pasākumi I

- veicināta jau valsts iestāžu rīcībā esošās informācijas nepieprasīšana;
- izstrādāts plāns administratīvo procedūru vienkāršošanai un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai;
- atceltas prasības marķēt azartspēļu automātu un iekārtu, kā arī spēļu automātu spēles programmas, kā arī maksāt nodevu par marķējuma zīmju izsniegšanu;
- sniegts skaidrojums, kā persona var kļūt par pārstāvi attiecībām ar muitas iestādēm muitas noteikumos paredzēto darbību un formalitāšu izpildei, kā arī kādas ir šīs personas tiesības un pienākumi;
- noteikta īpaša PVN maksāšanas kārtība zvejniecības uzņēmumiem par svaigu, saldētu vai atdzesētu zivju un vēžveidīgo piegādēm;
- noteikta īpaša PVN piemērošanas kārtība metāllūžņu piegādēm un ar tām saistītiem pakalpojumiem.

Citi pasākumi II

- Paaugstināts neapliekamā minimuma apmērs un atvieglojuma apmērs par apgādībā esošām personām;
- izvērtēti pastāvošie UIN un IIN atvieglojumi no to ekonomiskās efektivitātes un administrēšanas viedokļa;
- piedāvāti jauni minimālās algas noteikšanas un pārskatīšanas pamatprincipi;

**Sabiedrības attieksmes izmaiņu aspekts
(komunikācija, valsts līdzekļu lietderīga
izlietošana)**

- pilnveidota informācijas par ziņošanas iespējām, ziņotāja tiesībām un garantijām pieejamība;
- informatīvi pasākumi FM mājas lapā, konferencēs u.c.;
- informācija masu medijos

**Atvieglota uzņēmējdarbības pāreja no
neregistrētās uz registrēto ekonomiku**

Nodokļu atbalsta pasākums

Š. g. 3.maijā MK apstiprināja Likumprojektu „Nodokļu atbalsta pasākuma likums”, kurš paredz nokavējuma naudas un soda naudas dzēšanu uzņēmējiem, ja tiek samaksāts pamatparāds.

Nodokļu atbalsta pasākuma nosacījumi jāsapasako ar Eiropas Komisiju komercdarbības atbalsta kontroles ietvaros.

© Dienas Bizness

Legalizācija

Koncepcijas projekts par Fizisko personu iepriekš nedeklarēto ienākumu deklarēšanu un atbilstoša IIN nomaksu (ienākumu legalizācija) izsludināts VSS 14.04.2011.

© Dienas Bizness

Ēnu ekonomikas darba grupa turpina strādāt, ir izteikti priekšlikumi plāna papildināšanai, piemēram:

- Nodokļu aprēķināšanai paredzēt iespēju nodokļu administrācijai darījumus vērtēt pēc to ekonomiskās būtības, nevis juridiskās formas
- Ne-primārās veselības aprūpes pakalpojumu sasaiste ar nodokļu nomaksu

Jūsu priekšlikumus gaidīsim uz enuekonomika@fm.gov.lv

Paldies par uzmanību!

Papildus informācija pieejama:

[Http://www.fm.gov.lv/?lat/makroekonomika/enu_ekonomika](http://www.fm.gov.lv/?lat/makroekonomika/enu_ekonomika)